V I Lenin:
Port Arthurs fall

(Publicerat i *Vperjod*, nr 2, 14 januari (1) 1905. Källa: *Collected Works* vol 8 a. 47-55.)

> Port Arthur har kapitulerat.
>
> Denna händelse är en av den moderna historiens största händelser. Dessa fyra ord, som igår spreds till alla delar av den civiliserade världen, ger ett förkrossande intryck, intrycket av en överväldigande och fasansfull katastrof, en katastrof som inte går att beskriva. Den moraliska makten hos ett mäktigt imperium håller på att rasa samman, prestigen hos en ung ras är på väg att försvinna innan den har haft en chans att visa sig hålla måttet. Ett helt politiskt system har dömts. En lång kedja av hävdade anspråk har brutits och mäktiga ansträngningar har gått om intet. Det är sant att Port Arthurs fall hade förutsetts sedan länge, och under lång tid har man försökt avfärda det med några få ord och finna tröst i färdiga fraser. Men den hårda, brutala verkligheten krossar alla konventionella lögner. Katastrofens betydelse kan nu inte underskattas. För första gången har den gamla världen förödmjukats av ett oåterkalleligt nederlag som den nya världen har tillfogat den, en värld som är mystisk och till synes omogen, som först igår vann sin plats i civilisationen.

Så skriver en ansedd europeisk borgerlig tidning under direkt påverkan av händelsen. Visserligen har den gjort mer än att bara uttrycka hela den europeiska bourgeoisiens känslor i skarpa ord. Genom denna tidnings ord talar den gamla världens bourgeoisies sanna klassinstinkt, som är oroad över den nya borgerliga världens segrar och uppskrämd av den ryska militärmaktens kollaps, en militär makt som länge har ansetts vara den europeiska reaktionens bastion. Det är inte konstigt att även den europeiska bourgeoisien, som inte har deltagit i kriget, känner sig förödmjukad och deprimerad. Den hade vant sig vid att identifiera Rysslands moraliska styrka med Europas militärmakt. I dess ögon var det unga ryska folkets anseende oskiljaktigt förbundet med tsarväldet, den orubbliga auktoritet som så starkt skyddade den befintliga ”ordningen”. Det är inte konstigt att den katastrof som drabbat Rysslands härskare och befälhavare verkar ”skrämmande” för hela den europeiska bourgeoisien. Denna katastrof innebär en enorm acceleration av den världsomfattande kapitalistiska utvecklingen, ett påskyndande av historiens gång, och bourgeoisien vet av bitter erfarenhet att det innebär att proletariatets sociala revolution skyndas på. Västeuropas bourgeoisie kände sig så trygg i den långvariga stagnationens atmosfär, under det ”mäktiga imperiets” vingar, och nu vågar plötsligt någon ”mystisk, ungdomlig” makt störa denna stagnation och krossa denna stöttepelare.

Den europeiska bourgeoisien har sannerligen skäl till oro. Proletariatet har skäl att jubla. Den katastrof som har drabbat vår dödsfiende innebär inte bara att friheten i Ryssland kommit närmare, den förebådar också ett nytt revolutionärt uppsving för det europeiska proletariatet.

Men varför och i vilken utsträckning är Port Arthurs fall verkligen en historisk katastrof?

Det första som slår en är denna händelses inverkan på krigets gång. Japans huvudmål i detta krig har uppnåtts. Det framåtsträvande, progressiva Asien har utdelat ett ohjälpligt slag mot det bakåtsträvande, reaktionära Europa. För tio år sedan var detta reaktionära Europa, med Ryssland i spetsen, upprört över Kinas nederlag mot det unga Japan, och det förenade sig för att beröva Japan de bästa frukterna av dess seger. Europa skyddade den gamla världens bestående förhållanden och privilegier, dess rätt att utnyttja de asiatiska folken – en rättighet som har funnits sedan urminnes tider och helgats av århundraden av sedvänjor. Japans återerövring av Port Arthur är ett slag mot hela det reaktionära Europa. Ryssland höll Port Arthur i sex år och spenderade hundratals miljoner rubel på att bygga strategiska järnvägar, hamnar och nya städer, på att befästa en fästning som alla europeiska tidningar, mutade av Ryssland

och smickrande mot Ryssland, förklarade vara ointaglig. Militära kommentatorer skriver att Port Arthur var lika stark som sex Sevastopol. Och se, lilla Japan, som hittills har föraktats av alla, erövrar denna fästning på åtta månader, när det tog England och Frankrike tillsammans ett helt år att erövra Sevastopol. Den militära motgången är omöjlig att reparera. Frågan om överhöghet till sjöss, den viktigaste och mest avgörande frågan under det nuvarande kriget, är avgjord. Den ryska Stillahavsflottan, som i början visserligen inte var svagare, om inte faktiskt starkare, än den japanska flottan, har fullständigt förintats. Själva basen för sjöstridsoperationer har gått förlorad, och det enda som återstår för Rozjdestvenskijs flotteskader är att skamligt vända om efter att ha slösat bort ytterligare miljoner, efter sina formidabla slagskeppssegrar över engelska fiskebåtar. Man tror att Rysslands förlust i sjötonnage uppgår till 300 000 000 rubel. Viktigare är dock förlusten av tiotusentals av flottans bästa män och förlusten av en hel armé. Många europeiska tidningar försöker nu minimera betydelsen av dessa förluster, och deras ansträngningar leder dem till så löjliga påståenden som att Kuropatkin nu är ”befriad”, ”avlastad” sina bekymmer över Port Arthur! Rysslands militära styrkor har också befriats från en hel armé. Enligt de senaste engelska rapporterna har inte mindre än *48 000 man* tagits till fånga, och det är omöjligt att säga hur många tusentals fler som dödades i striderna vid Kinchow och vid själva fästningen. Japanerna har fullständig kontroll över Liaotunghalvön; de har fått en operationsbas av oöverskådlig betydelse för att utöva påtryckningar på Korea, Kina och Manchuriet. De har frigjort en stridserfaren armé på 80 000 till 100 000 man för att gå till angrepp mot Kuropatkin, förstärkt med formidabelt tungt artilleri som, när det har förts fram till floden Shaho, kommer att ge dem en överväldigande överlägsenhet över de ryska huvudstyrkorna.

Enligt rapporter i utländsk press har den enväldiga regeringen beslutat att fortsätta kriget till varje pris och skicka ytterligare 200 000 man till Kuropatkin. Det är högst troligt att kriget kommer att dra ut på tiden, men dess hopplöshet är redan uppenbar, och alla förseningar kommer bara att förvärra de otaliga katastrofer som det ryska folket lider av, eftersom det fortfarande tolererar enväldets ok på sina axlar. Som det är nu har japanerna förstärkt sina trupper efter varje större slag på kortare tid och med större antal än ryssarna. Och nu när de har uppnått fullständig överhöghet till sjöss och fullständigt förintat en av Rysslands arméer, kommer de att kunna skicka dubbelt så många förstärkningar som ryssarna. Som det är nu slår japanerna de ryska generalerna gång på gång, trots att huvuddelen av deras bästa artilleri är upptagen med belägringskrig. Nu har de koncentrerat sina styrkor fullständigt, medan ryssarna måste frukta för Vladivostok och Sachalin. Japanerna har ockuperat den bästa och mest befolkade delen av Manchuriet, där de kan upprätthålla en armé på bekostnad av det erövrade territoriet och med hjälp av Kina, medan ryssarna blir alltmer beroende av förnödenheter som transporteras från Ryssland, och det kommer snart att bli omöjligt för Kuropatkin att öka sin armé mer, eftersom det är omöjligt att få fram tillräckliga förnödenheter.

Men den militära katastrof som enväldet har drabbats av har djupare konsekvenser; den innebär att hela vårt politiska system bryter samman. De dagar då krig utkämpades av legosoldater eller av representanter för en kast som var halvt isolerad från folket är för alltid förbi. Idag utkämpas krigen av folk; till och med Kuropatkin har, enligt Nemirovich-Danchenko, börjat inse att detta är sanningen och inte bara en tom fras. Idag utkämpas krig av folk, vilket nu tydligare än någonsin framhäver en viktig egenskap hos krig, nämligen att de öppnar ögonen för miljoner människor för skillnaden mellan folket och regeringen, som hittills bara varit uppenbar för en liten klassmedveten minoritet. Alla progressiva ryssars, de ryska socialdemokraternas, det ryska proletariatets kritik mot enväldet, har nu bekräftats med de japanska vapnens kritik, bekräftats på ett sådant sätt att omöjligheten att leva under enväldet *känns* mer

och mer även av de som inte vet vad envälde betyder, även av de som vet, men ändå skulle upprätthålla den med hela sin själ. Att enväldet är oförenligt med samhällsutvecklingens intressen, med hela folkets intressen (bortsett från en handfull byråkrater och höjdare), blev uppenbart så snart folket faktiskt fick betala för enväldet med sitt livsblod. Dess dumma och brottsliga koloniala äventyr har fört in enväldet i en återvändsgränd, ur vilken folket endast kan befria sig genom egna ansträngningar och endast genom att krossa tsarismen.

Port Arthurs fall är ett stort historiskt resultat av tsarismens brott, som började avslöjas i början av kriget och som nu kommer att avslöjas mer och mer omfattande och oförbehållsamt. Efter oss kommer syndafloden! hävdade alla stora och små Alexejev,[1] utan att tänka eller tro att syndafloden verkligen skulle komma. Generalerna och överbefälhavarna visade sig vara inkompetenta icke-personer. Enligt en engelsk militär observatör (i *The Times*) var hela historien om fälttåget 1904 ett exempel på brottslig försummelse av den marina och militära strategins elementära principer. Den civila och militära byråkratin visade sig vara lika parasitär och korrumperade som under livegenskapens dagar. Officerarna visade sig vara outbildade, outvecklade och otränade. De hade ingen nära kontakt med soldaterna och åtnjöt inte deras förtroende. Bondebefolkningens okunnighet, analfabetism och efterblivenhet blev skrämmande uppenbar när de ställdes mot en progressiv nation i modern krigföring, som kräver högkvalificerad arbetskraft lika mycket som modern teknik. För att lyckas i modern krigföring måste man ha intelligenta soldater och sjömän som har initiativförmåga. Ingen uthållighet eller fysisk styrka, ingen samling av män i täta led för massaktioner kan garantera överlägsenhet i en tid av snabba handeldvapen och snabba kanoner, när sjöslag utkämpas med hjälp av komplicerade mekanismer och markstrider utkämpas i utspridda formationer. Den enväldiga Rysslands militära makten har visat sig vara en bluff. Tsarväldet har visat sig vara ett hinder för att organisera en modern och effektiv krigföring, just den verksamhet som tsarväldet så helhjärtat ägnade sig åt, som det var så stolt över och för vilken det offrade så kolossala uppoffringar i trots mot all opposition från folket. Tsarväldet har visat sig vara en vitkalkad grav på området för yttre försvar, som så att säga var dess favoritområde. Händelserna har bekräftat åsikten hos de utlänningar som skrattade när de såg hundratals miljoner slösas bort på att köpa och bygga praktfulla krigsfartyg, och som förklarade att dessa utgifter var meningslösa om ingen visste hur man hanterade sådana moderna fartyg, om det inte fanns människor med den tekniska kunskap som krävdes för att utnyttja de senaste landvinningarna inom militärtekniken. Både flottan och fästningarna, fältbefästningarna och armén visade sig vara föråldrade och fullständigt värdelösa.

Aldrig tidigare har ett lands militära organisation haft så stor inverkan på hela dess ekonomiska och kulturella system. Det militära nederlaget kunde därför inte annat än leda till en djup politisk kris. Kriget mellan ett avancerat land och ett efterblivet land spelade återigen, som så ofta i historien, en stor revolutionär roll. Och det klassmedvetna proletariatet, som är en oförsonlig fiende till kriget – denna oundvikliga och oskiljaktiga följd av allt klassvälde i allmänhet – kan inte sluta sina ögon för den revolutionära uppgift som den japanska bourgeoisien genomför genom sin förkrossande seger över det ryska enväldet. Proletariatet är fientligt inställt till varje bourgeoisie och alla yttringar av det borgerliga systemet, men denna fientlighet befriar det inte från plikten att skilja mellan bourgeoisiens historiskt progressiva och reaktionära representanter. Det är därför fullt förståeligt att de mest konsekventa och trogna företrädarna för den revolutionära internationella socialdemokratin, sådana som Jules Guesde i Frankrike och Hyndman i England, otvetydigt har uttryckt sin sympati med Japan,

[1] *Aleksejev, J. I.*— amiral, från 1903 tsarens ”vicekung” i Fjärran Östern. Mer om honom, se Jevgenij Aleksejev (svenska Wikipedia).

som är på väg att krossa det ryska enväldet. Här i Ryssland har naturligtvis också några socialister visat sig ha förvirrade idéer i denna fråga. *Revolutsionnaja Rossija*[2] tillrättavisade Guesde och Hyndman och sade att en socialist endast kunde vara för ett arbetarnas Japan, ett folkets Japan, och inte för ett borgerligt Japan. Denna tillrättavisning är lika absurd som att klandra en socialist för att han erkänner frihandelsbourgeoisiens progressiva natur jämfört med den protektionistiska bourgeoisien. Guesde och Hyndman försvarade inte den japanska bourgeoisien eller den japanska imperialismen; de påpekade helt korrekt, att i denna konflikt mellan två borgerliga länder hade den ena av dem en historiskt progressiv roll. ”Socialist-revolutionärernas” förvirrade inställning var naturligtvis ett oundvikligt resultat av att vår radikala intelligentsia inte förstod klassperspektivet och den historiska materialismen. Inte heller den nya *Iskra* kunde undgå att visa ett förvirrat tänkande. Till en början hade den en hel del att säga om fred till varje pris. Sedan skyndade den sig att ”korrigera sig”, när Jaurès tydligt visade vems intressen, de progressiva eller de reaktionära borgarnas, som skulle gynnas av en halvt socialistisk kampanj för fred i allmänhet. Och nu har den hamnat i plattityder om det orimliga i att ”spekulera” (?!) om en seger för den japanska bourgeoisien och om att krig är en katastrof ”oavsett om” det slutar med enväldets seger eller nederlag.

Nej. Den ryska frihetens sak och det ryska (och världens) proletariats kamp för socialismen beror i mycket hög grad på enväldets militära nederlag. Denna sak har i hög grad främjats av det militära nederlag som har satt skräck i hjärtat på alla europeiska väktare av den befintliga ordningen. Det revolutionära proletariatet måste fortsätta sin oavbrutna agitation mot krig, men alltid vara medvetet om att krig är oundvikliga så länge klassväldet existerar. Banala fraser om fred à la Jaurès är inte till någon nytta för den förtryckta klassen, som inte bär ansvaret för ett borgerligt krig mellan två borgerliga nationer, som gör allt den kan för att störta alla bourgeoisier, som känner till folkets enorma lidanden även i tider av ”fredlig” kapitalistisk utsugning. I kampen mot den fria konkurrensen får vi dock inte glömma dess progressiva karaktär i jämförelse med det halvfeodala systemet. I kampen mot varje krig och varje bourgeoisie måste vi i vårt agitationsarbete dra en klar gräns mellan den progressiva bourgeoisien och det feodala enväldet; vi måste erkänna den stora revolutionära roll som det historiska kriget spelar, i vilket den ryska arbetaren är en ofrivillig deltagare.

Det var det ryska enväldet och inte det ryska folket som startade detta koloniala krig, som har förvandlats till ett krig mellan den gamla och den nya borgerliga världen. Det är den enväldiga regimen och inte det ryska folket som har lidit ett ovärdigt nederlag. Det ryska folket har vunnit på enväldets nederlag. Port Arthurs kapitulation är prologen till tsarismens kapitulation. Kriget är ännu långt ifrån slut, men varje steg mot dess fortsättning ökar på ett oerhört sätt oron och missnöjet inom det ryska folket, gör att tidpunkten för ett nytt stort krig närmar sig, folkets krig mot enväldet, proletariatets krig för frihet. Det finns goda skäl till den oro som uppvisas av europeiska bourgeoisiens mest sansade och nyktra del, som helhjärtat skulle sympatisera med liberala eftergifter från det ryska enväldets sida, men som är dödligt rädd för en rysk revolution som prolog till en europeisk revolution.

”Det finns en djupt rotad åsikt”, skriver ett sådant sansat organ för den tyska bourgeoisien, ”att det är absolut omöjligt att en revolution kan bryta ut i Ryssland. Alla möjliga argument används för att stödja denna åsikt: den ryska bondebefolkningens tröghet, dess tro på tsaren, dess beroende av prästerskapet; de extrema elementen bland de missnöjda, hävdas det, utgör bara en handfull människor som kan organisera kupper och terroristattentat, men som är

[2] *Revolutsionnaja Rossija* (Det Revolutionära Ryssland) – socialistrevolutionärernas tidning, utgiven från slutet av 1900 till 1905; från januari 1902 socialistrevolutionärernas centrala organ.

fullständigt oförmögna att väcka ett allmänt folkligt uppror. Den breda massan av missnöjda, får vi höra, saknar organisation, vapen och – viktigast av allt – beslutsamhet att riskera sina liv. När det gäller de ryska intellektuella är de vanligtvis bara revolutionärt sinnade fram till omkring trettio års ålder, varefter de slår sig till ro i någon bekväm statstjänst, och på så sätt genomgår de flesta av de hetsiga huvudena en metamorfos och blir vanliga tjänstemän.” Men nu, fortsätter tidningen, finns det många tecken på en stor förändring. Det är inte bara revolutionärerna som talar om en revolution i Ryssland; ämnet är till och med på tapeten hos sådana ”entusiastiska” och solida pelare av lag och ordning som prins Trubetskoj, vars brev till inrikesministern nu återges i hela den europeiska pressen. ”Det finns uppenbarligen verkliga skäl att frukta en revolution i Ryssland. Visserligen tror ingen att de ryska bönderna kommer att ta till högafflarna och gå ut i strid för en konstitution. Men är det i byarna revolutioner görs? I den moderna historien har de stora städerna för länge sedan blivit revolutionens motor. Och i Ryssland är det städerna som är i uppror, från norr till söder och från öst till väst. Ingen vågar förutsäga utgången, men det är ett obestridligt faktum att antalet människor som anser att en revolution i Ryssland är omöjlig minskar för varje dag. Och om ett allvarligt revolutionärt uppror verkligen bryter ut är det högst tveksamt om det envälde som försvagats av kriget i Fjärran Östern kommer att kunna hantera det.”

Ja, enväldet är försvagat. De mest skeptiska av skeptikerna börjar tro på revolutionen. Redan en allmän tro på revolutionen är början på revolutionen. Genom sitt militära äventyr ser regeringen själv till att den fortsätter. Det ryska proletariatet kommer att se till att den allvarliga revolutionära utvecklingen upprätthålls och utvidgas.